

Mag het licht uit?

🕒 25 maart 2016 Hans Knijff (/auteur/hans-knijff) • Drenthe (<http://www.dvhn.nl/drenthe/>)

📷 Kassen overstralen de avondlucht boven het Westland. ANP FOTO/ROBIN UTRECHT

Straatlantaarns, wat een zegen! Maar zijn al die elektrische lampen eigenlijk wel nodig en moeten ze echt de hele avond en nacht voluit branden? Drenthe koestert zijn duisternis.

Huub van der Lubbe, de voorman van De Dijk, zong het bijna dertig jaar geleden al: *Mag het licht uit?* Meer dan ooit klinkt diezelfde vraag, in de meest letterlijke betekenis, anno 2016. Natuurorganisaties hangen er bij overheden over aan de bel. Provincies en gemeenten zelf broeden op plannen om, waar dat maar even kan, 's avonds en 's nachts het overvloedige kunstlicht te matigen. Straatlantaarns, zegen voor de late reiziger, hoeven niet altijd en overal de hele nacht op volle sterkte te branden. Toch? En is het nu echt nodig dat melkveestallen en tuinbouwkassen, nog zoiets, 24 uur per dag fel worden verlicht? Kan de lichtreclame op het dak van de dealer van luxe auto's niet een ietsie pietsie minder?

<https://www.dvhn.nl/drenthe/2016/03/25/mag-het-licht-uit-21225078.html>

In Drenthe geldt de gemeente Westerveld als pionier. De afgelopen weken liep een proef in Diever en Vledder, waarbij een paar honderd lantaarnpalen 's avonds bij het donker worden niet aansprongen. Voor het experiment is overlegd met de bevolking en de dorpsvertegenwoordigers. In een zogenaamd stippenplan is daarna aangegeven welke lantaarnpalen tijdelijk uit konden en welke beslist aan moest blijven, bij rotondes en kruisingen bijvoorbeeld. In veel straten die waren betrokken bij de proef gingen lantaarns slechts om en om aan. Inmiddels is het experiment afgelopen. De voor drie weken uitgeschakelde lampen branden weer. Een evaluatie volgt: is dit al met al bevallen of was het eens maar nooit weer?

'Slimmer verlichten' staat hoog op de agenda bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe. „Duisternis en stilte zijn kernwaarden in Drenthe”, verklaart Judith Boekel van de in Assen zetelende organisatie. In de omgevingsvisie benoemde het provinciebestuur duisternis ook al als een van de kernkwaliteiten van dit deel van Nederland. „Een overmaat aan kunstlicht verstoort flora en fauna”, stelt ze. „Al zijn de precieze effecten nog nooit goed in kaart gebracht en is er meer onderzoek nodig.” De effecten van licht in het algemeen op prestaties en welzijn van mensen zijn al wel uitvoerig bestudeerd. Er zijn rapporten vol geschreven over hoe licht de aanmaak van energiebezorger cortisol en die van rustbrenger melatonine beïnvloedt.

Negatieve effecten kunstlicht

Kunstlicht kan mens en dier ontregelen, zo veel is zeker. Tegen die achtergrond werkt de Natuur en Milieufederatie dan ook van harte mee aan de landelijke Nacht van de Nacht. Komend najaar, in het weekend waarin de wintertijd ingaat, wordt die voor de twaalfde keer georganiseerd. Op het programma staan wisselende activiteiten die aandacht vragen voor de zegeningen van de duisternis. Bij helder weer kun je de sterren veel beter zien, om maar wat te noemen. Naar aanleiding van de laatste Nacht van de Nacht ontving de Natuur en Milieufederatie meer dan twintig tips over plekken in de provincie waar het wel wat minder kan met al dat kunstlicht. De federatie benaderde daarop organisaties en bedrijven met het voorstel hun verlichting aan te passen. Zelf was ze initiatiefnemer van de actie *Maak van de A28 geen lichtshow*. Bedrijven langs de snelweg werden aan het denken gezet over hun soms uitbundige gebruik van kunstlicht, zowel binnen als buiten. Bekend is ook de lichthinder door de kassen in Erica en Klazienaveen en door melkveestallen. Een campagne, waarbij de Natuur en Milieufederatie optrok met LTO Noord, leverde een serie

op het P&R-terrein Hoogkerk, bij de stad Groningen, en dus op de perrons van de treinstations in Beilen, Hoogeveen en Meppel. Zodra een trein arriveert en zodra zich reizigers op de perrons begeven, branden de lampen voluit. Zijn trein en publiek vertrokken, dan wordt de verlichting automatisch gedimd.

Drenthe is kortom op allerlei fronten al heel actief als het gaat om het beperken van overdadig kunstlicht. Zo'n tien jaar geleden liet de Natuur en Milieufederatie al eens een lichtbronnenkaart van de provincie maken. Om nóg een instrument te hebben voor een gericht beleid heeft het provinciebestuur onderzoeks- en adviesbureau Sotto le Stelle opdracht gegeven een zogenoemde hemelhelderheidskaart van Drenthe samen te stellen. Het bedrijf maakte zulke kaarten al van zes andere provincies, waaronder Friesland, Groningen en Overijssel. Op meer dan tweehonderd plekken in Drenthe worden nu metingen gedaan. Het resultaat moet een beeld geven van waar het in de provincie 's nachts nog echt donker is en waar juist sprake is van opvallend veel kunstlicht. Wim Schmidt van het bedrijf uit Utrecht vertelt hoe hij te werk gaat: „Licht dat vanaf de grond wordt verspreid, wordt in de lucht weerkaatst door deeltjes en moleculen. Wat wij meten is de hoeveelheid licht die teruggekaatst wordt.” Hoe minder, hoe helderder wij de hemel ervaren. Het was de bedoeling dat Sotto le Stelle zijn hemelhelderheidskaart van Drenthe deze zomer klaar zou hebben. „Maar dat halen we niet”, vertelt Schmidt. „We hebben voor de metingen een verder zo helder mogelijke hemel nodig. De afgelopen winter heeft daarbij niet geholpen. Het is vaker dan gemiddeld bewolkt weer geweest. De kaart zal niet eerder dan in oktober af zijn.”

Mag het licht uit

Mag het licht uit

Mag het licht uit

Als ik je in mijn armen sluit

Mag het licht uit

(De Dijk, 1987)